

Cymunedau Creadigol AHRC

Ymarferydd Arloesi Cymunedol 2025-26

Papur Polisi

Dyfodol Creadigol ym
maes Adfywio:
Diwylliant,
Llywodraethu a
Thwf Cynhwysol
yn Digbeth

**Awdurdod Maerol
Gorllewin Canolbarth
Lloegr**

Hydref 2026

Cyd-destun Polisi

Datganoledig

Ni all llywodraeth ganolog ymateb yn hawdd i gymysgedd Digbeth o hanes diwylliannol, pwysau tir, buddsoddiad cyfryngau creadigol a newid i dir y cyhoedd. Gall WMCA wneud hynny. Gall gysylltu buddsoddiad rhanbarthol â gwybodaeth leol a helpu sefydliadau mawr i gryfhau yn hytrach na disodli'r ecosystem bresennol.

Gall ei gyllid datganoledig ar gyfer sgiliau oedolion, Bwtcamps Sgiliau a llwybrau seiliedig ar sector symud trigolion lleol, gan gynnwys y rheini sydd bellaf o'u gwaith, i swyddi creadigol. Mae ei gyllid sengl ar gyfer aneddiadau, tai a thir llwyd yn caniatáu iddo osod amodau diwylliannol a gwerth cymdeithasol y mae rhaglenni cenedlaethol yn eu cymhwyso'n rhy ffwr-bwt. Mae ei phŵer cynnull gyda'r BBC, Create Central a'r Cyngor yn caniatáu iddo drefnu'r addewid cymdogion da yn Argymhelliad 3. Gall Maer Gorllewin Canolbarth Lloegr gysoni disgwyliadau rhanbarthol â buddsoddiad strategol WMCA, gan gynnwys Cronfa Twf Lleoedd Creadigol, gan wneud Digbeth yn lwyfan profi ar gyfer model datganoledig o dwf creadigol cynhwysol a chais am statws lle diwylliannol cenedlaethol ar gyfer Birmingham.

Mae Digbeth yn barth adfywio allweddol yng Ngorllewin Canolbarth Lloegr, ac mae'n dechrau ar gyfnod tyngedfennol o newid. Mae'r [BBC yn symud i Typhoo Wharf](#), MasterChef yn Banana Warehouse, Digbeth Loc. Studios, HS2 a [Smithfield](#) yn dod â gwelededd, swyddi a hyder newydd, a chlwtwr cynhyrchu ffilm a theledu a chadwyn gyflenwi sy'n tyfu a allai ddenu rhagor o gwmnïau i mewn. Maent hefyd yn cynyddu gwerth tir a rhenti. Mae'r broblem yn syml: y sefydliadau diwylliannol, creadigol a chymdeithasol a roddodd werth i Digbeth ac sy'n denu buddsoddiad yw'r rhai lleiaf abl i ymdopi â'r costau cynyddol hynny, ac nid yw'r system gynllunio a buddsoddi bresennol yn eu diogelu.

Roedd [Cynllun Diwylliannol Digbeth](#) yn nodi agenda leol gref, ond nid yw cydnabyddiaeth wedi trosi eto i lywodraethu, lle wedi'i neilltuo nac ymrwymadau rhwymol, felly mae'r pwysau'n parhau heb ei wirio. Mae diwydiannau creadigol Birmingham yn cynnal tua 22,610 o swyddi a £2.04bn mewn gwerth ychwanegol gros, [ar ôl tyfu 44% rhwng 2018 a 2023](#). Dylai adleoli'r BBC yn unig ychwanegu dros £282m mewn gwerth ychwanegol gros, felly mae sut mae'r gwerth hwnnw'n cysylltu'n lleol yn bwysig. Mae [adroddiad Cyflwr y Rhanbarth 2026 WMCA](#) yn rhoi'r un rhybudd: mae'r rhanbarth mewn perygl o fod mewn cylch lle mae twf yn parhau ond mae gormod o drigolion yn methu elwa. Heb weithredu, nid colli cyfle yw'r canlyniad ond colled weithredol: mae lleoliadau'n cau wrth i brydlesi ddod i ben, mae'r sefydliadau sy'n angori pobl ifanc yn colli eu sylfeini, ac mae Digbeth yn cynnal brand fel chwarter creadigol tra'n gwagio'r bobl a'i creodd.

Argymhellion

1. Sicrhau bod lleisiau diwylliannol a chymunedol yn rhan annatod o lywodraethu a gwneud penderfyniadau ym maes adfywio

Mae partneriaid diwylliannol a chymunedol yn gwybod pa fannau sy'n bwysig a beth fyddai'n cael ei golli drwy ddatblygu. Mae Fforwm Diwylliant a Chymunedol Digbeth eisoes yn llunio canllawiau sy'n dod i'r amlwg: cyfrannodd at [Brosiectws Digbeth](#), ac ariannodd Cyngor Dinas Birmingham ei waith ar y cynllun Pedwar Cam Gweithredu sydd y tu ôl i'r polisi 2% o ofod llawr nid-er-elw sydd bellach yng Nghynllun Lleol newydd Birmingham. Yr hyn nad yw'n ei wneud eto yw bwydo penderfyniadau a enwir ar fuddsoddi, tir y cyhoedd a safleoedd datblygu, fel mewnbwn cynghorol yn hytrach na cham cydsynio neu feto. O'i wneud yn dda, mae ymgysylltu cynnar yn rhoi mwy o sicrwydd i fuddsoddwyr, gan ddod â phryderon i'r wyneb cyn iddynt droi'n wrthwynebiad neu'n oedi, a chyflymu penderfyniadau yn hytrach na'u harafu. Cyngor Dinas Birmingham sy'n gyfrifol am y cyfle cyntaf. O fewn chwe mis, cyn i'r don nesaf o safleoedd gael eu cyflwyno, dylai roi'r rôl honno i'r Fforwm, gyda llinell adrodd i'r bwrdd adfywio a pherthynas waith â Bwrdd Digbeth. Mae cyfle arall yn agor. Gyda'r Gorfforaeth Ddatblygu Faerol bellach wedi'i sefydlu, dylai'r Cyngor a WMCA ymgorffori rôl sefydlog i bartneriaid diwylliannol a chymunedol yn ei lywodraethiant o'r cychwyn cyntaf, fel bod y lleisiau agosaf at y ddaear yn helpu i lunio a gwella penderfyniadau.

2. Buddsoddi mewn gofod creadigol a chymunedol fforddiadwy fel seilwaith hanfodol ar gyfer twf da

Nid yw'r stiwdios, y lleoliadau, y gofodau creu a'r mentrau cymdeithasol cost isel a wnaeth Digbeth yn ddeniadol i fuddsoddwyr yn bethau 'braf i'w cael': dyma'r pethau cyntaf y mae'r cynnydd mewn rhenti yn eu gwaredu. Dylai Cyngor Dinas Birmingham, fel yr awdurdod cynllunio lleol ar hyn o bryd, gyda phwerau cynllunio i'w trosglwyddo i Gorfforaeth Ddatblygu Faerol Dwyrain Birmingham newydd yr hydref 2026 hwn, ddefnyddio'r offer cynllunio a phrydlesu sydd eisoes yn bodoli i ddiogelu'r gofod hwnnw: rheolaethau newid defnydd, prydlesi tymor hir a defnydd cyfamserol, arwynebedd llawr masnachol fforddiadwy a rheoledig o'r math a gynlluniwyd yn Upper Trinity Street, Adran 106 a chymalau budd cymunedol, gofynion seilwaith cymdeithasol clir, ac ymddiriedolaeth tir cymunedol ar gyfer adeiladau diwylliannol allweddol i ddiogelu defnydd nid-er-elw ac arwynebedd llawr. Mae'r hyn y gall cynllun ei gario yn dibynnu ar hyfywedd, felly mae offer yn cael eu paru â phob safle; gyda'i gilydd maent yn atgyfnerthu polisi'r Parth Twf wrth iddo gael ei ail-lunio ar gyfer Digbeth. Gallai polisi arfaethedig y cyngor ar Ardoll Seilwaith Cymunedol (CIL) a chronfeydd Adran 106 hefyd lywio anghenion tuag at y seilwaith cymdeithasol a diwylliannol sy'n cadw sefydliadau sydd wedi'u hangori gan y gymuned yn eu lle. Ni all y cyfrifoldeb gael ei ysgwyddo gan y cyngor, sy'n berchen ar ychydig o dir yma. Mae rhai perchnogion tir eisoes yn gweithredu: Mae gwaredu Cam 1 Warwick Bar Homes England yn gofyn am ddatganiad dull gwerth

cymdeithasol sy'n ymdrin â sgiliau ar gyfer twf, gan gynnwys y sectorau creadigol. Byddai ymestyn hynny ar draws ei safleoedd ac i dirfeddianwyr fel Gooch Estate, a sicrhawyd drwy rwymedigaethau cynllunio neu feini prawf gwaredu, yn cyflawni mwy nag unrhyw un adnodd. Gallai Cronfa Twf Lleoedd Creadigol WMCA hefyd fod o fudd i gymunedau Digbeth. Y cam cyntaf yw map cyflym o'r mannau sydd fwyaf mewn perygl o ganlyniad i renti cynyddol neu ddeiliadaeth ansicr. O ystyried y brys, dylai'r Cyngor ei gomisiynu gyda'r WMCA, gyda phartneriaid diwylliannol yn bwydo i mewn, i gofnodi'r sylfaen dystiolaeth a'r asesiad risg.

3. Cymell sefydliadau angori i wella capasiti diwylliannol datganoledig

Mae dyfodiad y BBC yn dod â swyddi, amlygrwydd a hyder, ond dim ond os bydd sefydliadau newydd yn gweithredu fel cymdogion yn hytrach na meddianwyr y bydd y gwerth hwnnw'n cyrraedd yr ardal ehangach. Mae bod yn gymydog da eisoes yn un o'r Pedwar Cam Gweithredu ar gyfer Digbeth, y fframwaith a ysgrifennwyd yn lleol dan arweiniad Grand Union ac Eastside Projects, a ariennir gan dîm diwylliant cyngor y ddinas, ac a gynhelir gan Fforwm Diwylliant a Chymuned Digbeth. Y ffordd gyflymaf yw adeiladu arno yn hytrach nag o'i gwmpas. Dylai'r BBC gyhoeddi addewid pendant mewn ymateb i gamau gweithredu cymydog da, gan nodi mynediad i leoliadau a rennir, targedau caffael lleol a llwybrau sgiliau sy'n symud trigolion lleol, gan gynnwys y rheini sydd bellaf o'r gwaith, i'r swyddi creadigol y mae'r clwstwr yn eu cynnig. Mae'r WMCA mewn sefyllfa dda i fwrw ymlaen â hyn gyda'r sefydliadau y mae eisoes yn gweithio gyda nhw, gan ddechrau gyda'r BBC tra

bo ewyllys da ar ei uchaf, gyda drafft cyntaf o'r addewid hwnnw o fewn chwe mis.

4. Gwerthuso effaith buddsoddiad diwylliannol yn gymdeithasol yn ogystal ag yn economaidd

Mae gwerth ychwanegol gros, swyddi a nifer yr ymwelwyr yn dangos bod Digbeth yn tyfu, ond nid a yw pobl yn gallu aros, perthyn neu gadw eu lle. Mae partneriaeth ymchwil weithredol WMCA a City-REDI eisoes yn bodoli. Mae [adroddiad Cyflwr y Rhanbarth WMCA](#) ei hun yn olrhain perthyn ar draws y rhanbarth, ac mae Creative West Midlands yn mapio'r sector, ond nid yw'r nall na'r llall yn gweld cymdogaeth fel Digbeth yn fanwl eto. Yr argymhelliad yw ymestyn y gwaith hwnnw ar Digbeth, fel ei fod yn olrhain perthyn, mynediad, parhad diwylliannol, gweithle fforddiadwy, risg dadleoli a defnydd o dir y cyhoedd ar lefel cymdogaeth ac yn gosod Digbeth fel astudiaeth achos genedlaethol i dwf cynhwysol a arweinir gan greadigrwydd. Gan weithio gyda'r Cyngor, Culture Central, Grand Union, Eastside Projects a St Basil's, dylai'r dystiolaeth brofi a yw twf yn cyrraedd y rhai sydd fwyaf mewn perygl o gael eu heithrio, o'r bobl ifanc yn St Basil's sydd â phrofiad bywyd o ddigartrefedd i weithwyr llawrydd y tu allan i unrhyw sefydliad, felly mae cynhwysiant yn dod yn ganlyniad a brofwyd yn hytrach nag un tybiedig.

Rhagor o wybodaeth:

I gael rhagor o wybodaeth am Gymunedau Creadigol AHRC ewch i www.creativecommunities.uk

Cysylltu â'r CIP

Dr Sara Hassan, Prifysgol Birmingham

s.hassan@bham.ac.uk

Ariennir Cymunedau Creadigol gan Gyngor Ymchwil y Celfyddydau a'r Dyniaethau y DU
(Cytundeb Grant Rhif AH/X001555/1) a'i gynnal ym Mhrifysgol Northumbria, Newcastle.